

REFERAT fra LOP Molde sin sommertur til Veøya 11. juni 2024

31 LOP-medlemmer, derav 8 nye denne våren, samt 5 gjester dro med båt på sommertur til den historiske Veøya i Romsdalsfjorden en hustrig sommerdag. Men vi var godt kledd og skodd, og det varslede regnværet ble det heldigvis ikke noe av, så alt i alt ble det en flott og innholdsrik dagstur! - Romsdalsmuseet stilte med guide i vikingedrakt (Merete Halstensen), og hun fortalte oss om Veøyas spennende historie og viste oss rundt både på tunet og nede i Sørvika. Der fikk vi høre om slaget ved Sekken, øya rett utenfor Veøya, der den 15 år gamle kongssønnen Håkon Herdebrei tapte for Erling Skakke i et sjøslag i 1162. Det er reist et minnesmerke om han på kirkegården på Veøya. Videre fortalte hun om arkeolog Brit Solli sine utgravninger på Veøya i 1990-92, der det bl.a. ble funnet en fransk gullring med inskripsjon fra middelalderen. Denne ringen inngikk i Edvars Hoem sitt flotte teaterstykke «Tusen år – ein sommardag», som ble framført på Veøya i forbindelse med Molde bys 250-årsjubileum i 1992. Etter en god matpause i det grønne, fikk vi høre mer om både prestegården og den gamle steinkirka der vi også fikk omvisning, se neste side.

Veøya har en sentral beliggenhet midt i Romsdalsfjorden med gode naturhavner og med en rik historie. Veøya betyr «den hellige øya» og her finner vi spor etter førkristen kult, de eldste påviste kristne gravene i landet fra 900-tallet, en middelalderkirke i stein fra 1100/1200-tallet, en prestegård fra 1750 og et vakkert kulturlandskap. - Øya er i dag ubebodd, men i middelalderen var øya et travelt kirke- og kjøpsted (kaupang) med trolig 350-400 innbyggere. Nordre delen av øya ble fredet som natur- og kulturlandskap i 1970. Søndre delen av øya ble vernet som Norges første landskapsvernområde og eies i dag av staten. Veøy kirke eies av Molde kommune og er under kirkelig administrasjon, mens bygningene på øya eies i dag av Romsdalsmuseet.

Tur til Veøya 11.06.24 – Prestegården og Middelalderkirken

Presteboligen er fra ca år 1750 og har bl.a. vært bolig for soknepresten i Veøy, Jens Stub. Han var en av Eidsvollsmennene i 1814, men drukneet i en uværulykke i Tresfjorden fem år senere. I 1905 kjøpte marineløytnant og forfatter William Coucheron-Aamot prestegården på auksjon som bolig til seg og sin familie. William var kandidat til å bli Norges konge i 1905 med anerkjennelse fra både norske embetsmenn og fransk adel, samt etterkommer i 34. ledd etter Harald Hårfagre, Norges første konge. 22 år gammel dro han ut for å jobbe i det fjerne Østen og oppholdt seg i et par års tid i Kina før han reiste hjem igjen til Norge og stiftet familie. Der vanket han i kretsene til både Bjørnson, Ibsen, Kielland, Nansen og Grieg, der de spiste, drakk, røykte og pratet kunst og politikk. – William var på mange foredragsturneer rundt om i landet også etter at han kom til Veøya, der han snakket om både kinesisk kultur og norsk historie. På veggene i stua henger det et bilde av ham med en sylspiss mustasje. Her finnes også mange kinesiske gjenstander, samt en innrammet bit av den kinesiske mur og flere bøker om Østen som han har skrevet. - William Coucheron-Aamot døde i 1948 og er gravlagt i en sarkofag av stein inne i et eget gravkammer på Veøya, slik det sømmer seg en nesten-konge. Sønnen William junior testamenterte prestegården til Romsdalsmuseet i 1990.

Veøy gamle kirke, også benevnt som Peterskirken, er en middelalderkirke, bygd i stein fra sist på 1100-tallet. Kirken er en romansk langkirke med runde buer og har 400 sitteplasser (kvinnene på venstre og mennene på høyre side). Interiøret er fra like etter reformasjonen. Altertavla er fra 1625 og framstår som en slags katekismetavle når den er åpen, mens utsiden av dørene har en illustrasjon av bebudelsen. Også prekestolen og døpefonten er fra 1600-tallet. Det var fylkesting på øya fram til 1632, men fra 1600-tallet var det bare prestefamilien med husholdning som bodde fast på øya. Thomas von Westen, kjent som den drivende kraft bak samemisjonen tidlig på 1700-tallet, var sogneprest i Veøy fra 1710. Kirken har hatt flere ombygninger og restaureringer og fungerte som sognekirke fram til 1907, da den nye Veøy kirke på fastlandet (Sølsnes) sto ferdig. Da flyttet også presten. Gamle Veøy kirke er nå i Molde kommunes eie og forvaltes i et samarbeid mellom Molde kommune, Romsdalsmuseet og Molde kirkelige fellesråd. Den er i bruk som kirke enkelte dager i året, og i pinsen er det tradisjon med gudstjeneste der. Takk for en fin tur til og på Veøya – og takk til Merete for god guiding!

Referent: Liv M. Opstad